

**Pyhäranta
Rohdainen
asemakaava-alueen (kortteli 71)
muinaisjäännösinventointi
2017**

**Timo Sepänmaa
Timo Jussila**

Tilaaaja: Pyhärannan kunta

Sisältö

Perustiedot	2
Inventointi	3
Tulos	4
Lähteet	4
Kuvia	4
Yleiskartta	6
Vanhoja karttoja	7
Muu kulttuuriperintökohde	8
Rohdaisten tuulimyly	8

Kansikuva: Peltoaluetta noin 50 m Tätilän talosta itään, kohti itää.

Perustiedot

Alue: Pyhäranta, Rohdainen, asemakaavoitettava alue Pyhärannan kirkon itäpuolella.

Tarkoitus: Selvittää sijaitseeko alueella kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita suojeltavaksi arvioitavia kulttuurihistoriallisia jäännöksiä.

Työaika: Maastotyö elokuussa 2017.

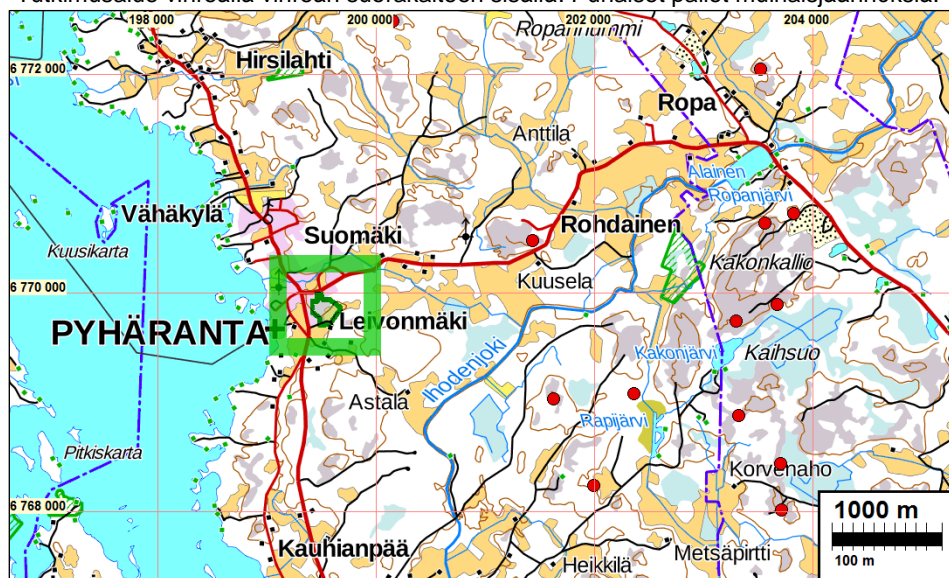
Kustantaja: Pyhärannan kunta

Tekijät: Mikroliitti Oy, maastotyö Timo Sepänmaa ja Juuso Koskinen, valmistelu ja raportin koostaminen Timo Jussila.

Aiemmat tutkimukset: -

Tulokset Alueella ei ole ollut historiallisena aikana asutusta ennen 1800-luvun loppupuoliskoa. Merkkejä esihistoriasta ei havaittu. Alueella ei ole kiinteitä muinaisjäännöksiä. Alueen etelälaidalla on 1800-luvun lopulta 1900 luvun lopulle paikalla olleen tuulimylyn kivinen perusta. Sitä voi harkita luokiteltavaksi ns. muuksi kulttuuriperintökohteeksi.

Tutkimusalue vihreällä vihreän suorakaiteen sisällä. Punaiset pallot muinaisjäännöksiä.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta elokuussa 2017, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 8/2017. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä.

Inventointi

Pyhärannan kunta on laatimassa asemakaavaa Rohdaisiin (kortteli 71). Varsinais-Suomen maakuntamuseo antoi hankkeesta lausunnon 6.6.2017, jossa kehoitettiin suorittamaan alueella muinaisjäännösinventointi jossa mm. tarkastetaan alueella sijainneen myllyn paikka. Pyhärannan kunta tilasi kaavan suunnittelualueen inventoinnin Mikroliitti Oy:ltä. Inventoinnin maastotyön tekivät Timo Sepänmaa ja Juuso Koskinen 10.8.2017 työn kannalta hyvissä olosuhteissa. Inventoinnin valmistelutyön ja raportin koostamisen teki Timo Jussila. Aluetta tutkittiin silmämääräisesti ja koepistoja tehden – varsinaisia koekuoppia ei tehty. Alueen etelälaidalla, kaurapellon laidalla tehtiin myös muutaman kymmenen metrin matkalla pintapöimintää. Alue tutkittiin kattavasti.

Parin kilometrin säteellä tutkimusalueesta ei ole kiinteitä muinaisjäännöksiä tai löytöpaikkoja. Alueella ei tiettävästi ole tehty aiemmin muinaisjäännösinventointia.

Inventoitu kaava-alueen keskikohta sijaitsee Pyhärannan kirkosta noin 500 m itäkoilliseen. Alueen pinta-ala on noin 4,5 ha. Suuri osa aluetta on Tättilän autoitunutta tilaa (Rn:o 6-38). Eteläinen osa tutkimusaluetta on osa Pihalan tilaa (Rn:o 10-20). Itäisin osa on osa tilaa Rn:o 6-26 ja pohjoisin pieni tontti on Rn:olla 9-63. Tutkimusalueella on siis kolmen kantatilan (Rohdainen n:ot 6 - Tättilä, 9 - Enola ja 10 - Piha) maita.

Alue on pääasiassa lounaaseen, etelään ja kaakkoon viettävää kivikkoista hiekkamoreeniä. Pohjois- sekä kaakkoisosissa on viettoa myös luoteeseen – pohjoisluoteeseen. Keskikohdalta itään on käytössä oleva peltoalue, joka inventointiajankohtana oli puitu, mutta ei kynnetty. Eteläosassa kaava-alueeseen kuuluu kapea kaistale peltoa, joka inventointiajankohtana kasvoi kauraa.

Alue sijoittuu noin 5 – 17 m korkeustasojen välille, joten alue on paljastunut merestä pronssikaudesta alkaen historialliselle ajalle, karkeasti aikavälillä noin 1000 eKr. – 1300 jKr. Varhaisimmassa, pronssikautisessa vaiheessa, alueen korkein kohta on ollut pieni, suurempien saarien etelässä, idässä ja pohjoisessa ympäröimä saari mantereeseen rannan tuolloin ollessa noin 3 km itään. Periaatteessa alueella voisi sijaita esihistoriallisia muinaisjäännöksiä.

Rohdaisten kylän isojakokartassa vuodelta 1801 tutkitulla alueella on useita pieniä, epäsäännöllisen muotoisia peltolohkoja sekä laaja niittylohko alueen etelä-itäosassa. Jälkimmäinen muodostaa pääosan edelleen käytössä olevasta pellostä. Asutusta tutkimusalueella ei vuoden 1801 kartalla ole, lähin talotontti sijaitsee noin 150 m länteen alueen luoteiskulmalta. 1800-luvun puolivälin pitäjänkartalla alueelle ei ole merkitty taloja tai muita yksityiskohtia. Alue on laajasti yleistäen merkitty viljelymaaksi. 1800-luvun lopun Senaatinkartalle alueelle, Tättilän tilan tienoille on merkitty kaksi asuinrakennusta (punaisella) sekä useita sivurakennuksia näiden tuntumaan (mustalla), sekä tuulimylly alueen etelälaidalle. Tuulimylly on merkitty sekä v. 1968 peruskartalle että myös v. 1984 peruskartalle.

Vanhoiden karttojen perusteella tutkimusalueen sisällä sijainnut varhaisin asutus on 1800-luvun jälkipuoliskolta. Vuoden 1801 isojakokartalla alueella on kuitenkin useita pieniä peltoalueita, jotka lienevät raivattu viimeistään 1700-luvulla. Näitä vanhoja peltolohkoja ei voi erottaa myöhemmästä pellon raivauksesta ja viljelyksestä.

Havainnot

Alue kauttaaltaan sisältää kymmeniä erilaisia kivikkoiseen hiekkamoreeniin tehtyjä raivauskasoja ja raivausvalleja. Suuri osa näistä liittyy maastohavaintojen ja historiallisen ajan karttamateriaalin perusteella 1800-luvun lopun ja 1900-luvun lopun väliseen, pääasiassa Tättilän tilan asu-

tuksen aikaan. Suuri osa raivauskivikasoista on (ainakin pinta- ja reunaosiltaan) koneellisesti raivattuja.

Alueella on myös lukuisia raivauskivikasoja ja –valleja, jotka lienevät käsin ja / tai hevosen avulla raivattuja. Osa näistä liittyy viimeistään 1700-luvulla tehtyihin pellonraivauksiin, joskin suureen osaan niistä liittyy myös koneellisesti raivattuja kivikasoja. Alueella on myös useita muutamasta metristä noin kymmeneen metriin laajuisia kivien reunustamia kuopanteita, jotka lienevät pieniä kotitarvehiekanoittopaikkoja.

Tulos

Alueella ei ole kiinteitä muinaisjäännöksiä. Alueen etelälaidalla sijaitsevaa tuulimyllyn perustaa voi harkita pidettäväksi ns. muuna kulttuuriperintökohteena ja sitä voi haluttaessa suojella muistomerkinä paikalla olleesta tuulimyllystä. Kyseinen jäännös on kuitenkin vähäinen, vain kiviperusta. Mylly ja sen jäännös ovat nuoria, mylly on ollut paikalla 1800-luvun lopulta 1900-luvun lopulle. On siis harkittava, onko myllynperustusten suojelu tarpeellista.

14.9.2017

Timo Sepänmaa
Timo Jussila

Lähteet

Painetut lähteet

Peruskartta 1131 08, v. 1968, 1984. Maanmittauslaitos.

Painamattomat lähteet:

Metter, J 1848: Geograf Karta öfver Pyhämaa Socken belägen uti Wehmo Härad af Åbo Län. Maanmittauslaitos.

Senaatinkartta 1883, XIV.12. Maanmittauslaitos.

Rungius, J, H, 1801 (kartoitus v. 1799): karta öfver Rohdais bys ägor uti Pyhämaa Socken af Åbo Län.

Kuvia

Raivausröykkiö, halkaisijaltaan noin 4 m, koordinaattipisteessä N 6769912 E 199469. Kuvattu koilliseen.

Käytöstä poistuneen, kivikkoon raivatun tilustien kaakkoispäätä. Leveys noin 4 m. Kuvattu pisteestä N 6769949 E 199484 kohti luodetta.

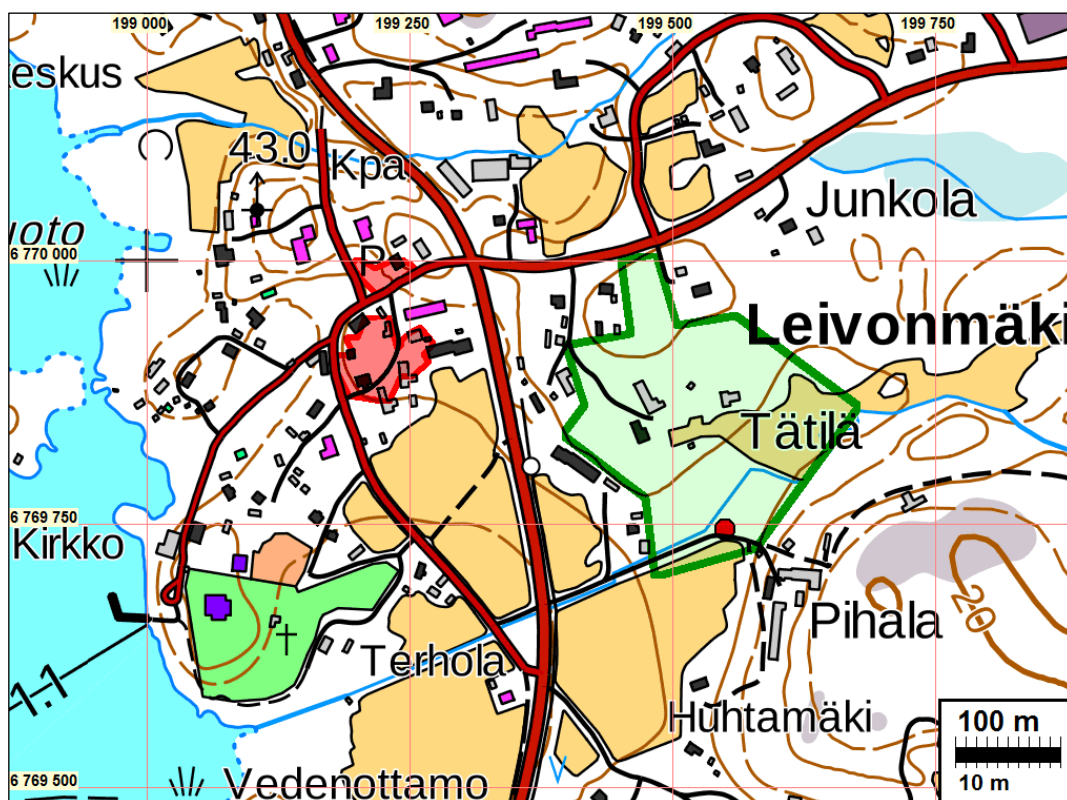

Pyöreä, kivien ympäröimä raivausala, halkaisija 5 m, koordinaattipisteessä N 6769949 E 199484. Mahdollisesti pieni kotitarvehiekanottoaika. Kuvattu etelään.

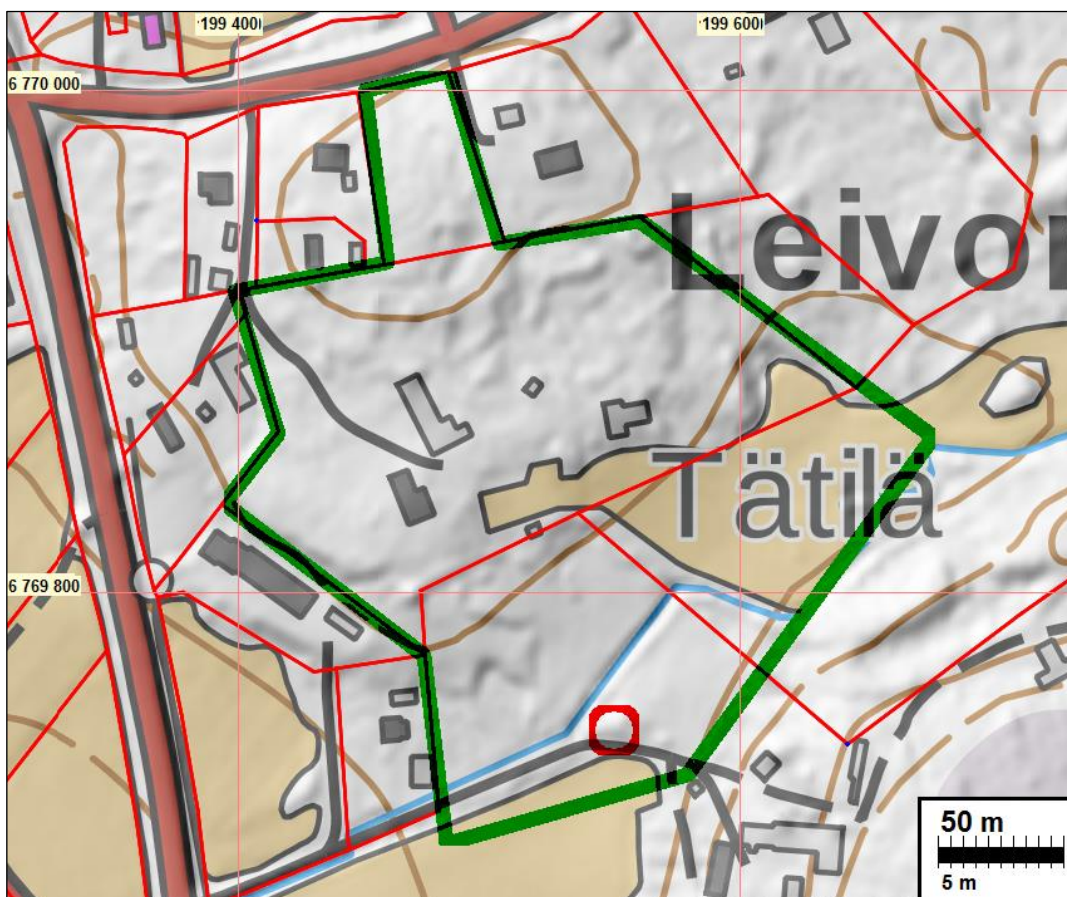

Raivausvallin kulmaa koordinaattipisteessä N 6769915 E 199500. Kuvattu eteläkaakkoon.

Yleiskartta

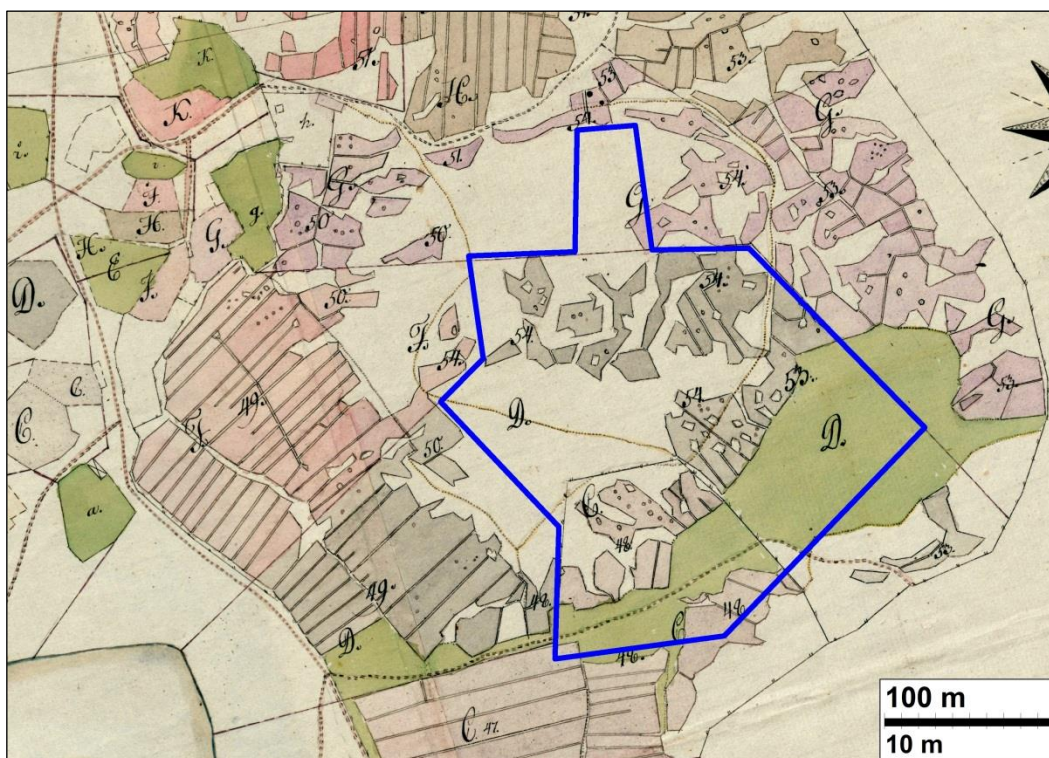

Tutkimusalue vihreällä. Tuulimyllyn paikka punaisella pallolla. Lähimmät v. 1799 tonttimaat punaisella (niiden luoteispuolella myös tontteja, joita ei tähän merkitty)

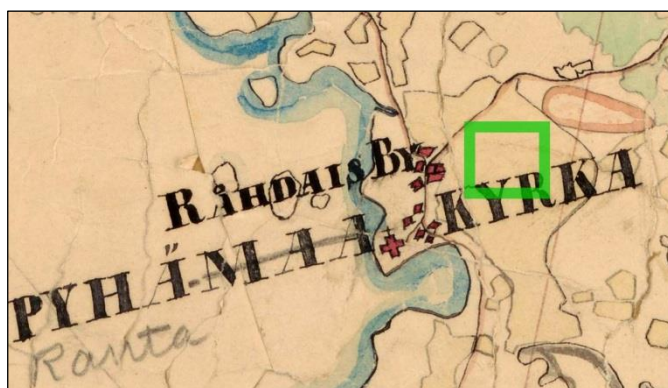

Tutkimusalueen rajaus vihreällä, tuulimyllyn paikka punaisella ympyrällä.

Vanhoja karttoja

Ote Rohdaisten isojakokartasta v. 1799 / 1801. Päälle piirretty tutkimusalueen raja sinisellä.

Yllä vas: ote pitäjänkartasta v. 1848 ja oikealla ote Senaattikartasta v. 1883. Päälle piirretty vihreä suorakaide osoittaa tutkimusalueen sijainnin.

Vas: ote peruskartasta v. 1968. Tutkimusalueen rajaus piirretty päälle vihreällä.

Muu kulttuuriperintökohde

Museoviraston ohje: ”museoviranomaiset voivat esittää, että muut kulttuuriperintökohteet suojellaan mrl:n keinoin. Kaavoittaja tekee päätöksen”. Kaavassa S-merkintä.

Rohdaisten tuulimylly

Mjtunnus:

Status: muu kulttuuriperintökohde (s) tai muu kohde (ei suojelua)

Ajoitus: historiallinen

Laji: tuulimyllyn perustus

Koordin: N 6769 745 E 199 550, laajuus tästä +-10 m, mittaustarkkuus huomioiden.

Tutkijat: Sepänmaa 2017 inventointi

Sijainti: Pyhärannan kirkosta n. 480 m itään.

Huomiot: Tuulimyllyn kiviperustusten jäännös, koko 5 x 5 m, korkeus runsas metri. Perustuskivien lisäksi mitään sisärakenteita ei ole havaittavissa. Mylly on purettu joskus v. 1984 jälkeen. Mylly on merkitty v. 1883 kartalle, mutta ei aiemmille kartoille (1799,1848). Mylly on merkitty v. 168 ja 1984 peruskartoille.

Kartta s. 6.

Perustuksen päällä on kaksi myllynkiveä

